

บทที่ ๒ ทบทวนวรรณกรรม

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลโดยอาศัยพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อใช้ประกอบในการศึกษางานวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย กรณีศึกษา ตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

ประวัติความเป็นมาตำบลโพทะเล

แบ่งเขตการปกครอง

มีเขตการปกครองทั้งหมด ๑๑ ตำบล , ๘๗ หมู่บ้าน ซึ่งมีตำบลต่าง ๆ ประกอบด้วยตำบลโพทะเล , ทรายน้ำ , ทะนง , ท่าบัว , ทุ่งน้อย , ท่าขมิ้น , ท่าเสา , บางคลาน , ท่าม่วง , บ้านน้อย , วัดขวาง

ความเป็นมา

อำเภอโพทะเล ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๐ เดิมชื่อว่าอำเภอบางคลาน เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอโพทะเล เมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๐ เนื่องจากที่ว่าการอำเภอบางคลาน ในขณะนั้นชำรุดทรุดโทรมมาก ทางราชการไม่มีงบประมาณเพียงพอ ดังนั้นขุนนรเศรษฐ์สิทธิธาดา (เพียร สิทธิธาดา) นายอำเภอบางคลาน และหลวงนรฤทธิรักษา (ชื่น วิจิตรเนตร) ข้าหลวงประจำจังหวัดในขณะนั้นได้ประชุมร่วมกับประชาชน และขอให้ประชาชนช่วยกันสละทรัพย์ซ่อมแซมตัวอาคาร แต่พ่อค้าในตลาดบางคลานไม่ยินยอม มีนายประสงค์ รังสิวงษ์ พ่อค้าตลาดโพทะเลยื่นความจำนงที่จะสละทรัพย์ในการก่อสร้างที่ว่าการอำเภอโพทะเล และจะจัดหาที่ดินให้ก่อสร้างที่ว่าการอำเภอให้ อีกทั้งที่ว่าการอำเภอบางคลาน ไม่เป็นศูนย์กลางในการปกครอง การคมนาคม จึงได้พร้อมใจกัน ย้ายที่ว่าการอำเภอบางคลานไปอยู่ที่อำเภอโพทะเล อยู่ทางทิศเหนือขึ้นไป ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร ซึ่งเป็นที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลโพทะเลในปัจจุบัน ต่อมาปี พ.ศ.๒๕๔๑ ย้ายที่ทำการไปที่ว่าการอำเภอในปัจจุบัน ตำบลโพทะเลตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร แต่เดิมมีต้นไม้ชนิดหนึ่งเป็นไม้ล้มลุก ลักษณะของดอกเป็นสีเทาขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เรียกว่า ต้นโพทะเล ซึ่งเป็นที่มาของชื่อบ้านโพทะเล และเปลี่ยนชื่ออำเภอบางคลานเป็นอำเภอโพทะเลตามชื่อของหมู่บ้าน

สภาพสังคม

ประชาชนสร้างบ้านอยู่บนพื้นที่ของตนเอง ประกอบอาชีพด้านการเกษตร (ทำนา) เป็นหลัก โดยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำยมไหลผ่าน เหมาะกับการทำนาและเกษตรกรรม บางส่วนทำสวนผลไม้ เลี้ยงปลาเป็นอาชีพเสริม สามารถเพิ่มพูนรายได้ ให้กับครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

วัด

วัดบ้านตาล	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๖ บ้านตาล
วัดปากน้ำ	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๔ บ้านวังตายศ

โรงเรียน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลโพทะเล	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๓
โรงเรียนบ้านวังตายศ	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๔

โรงเรียนวัดบ้านตาล	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๖
โรงเรียนบ้านคลองตางาว	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๘

โรงพยาบาลประจำอำเภอ จำนวน ๑ แห่ง

โรงพยาบาลโพทะเล ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๒ บ้านโพทะเล อัตรากำลังมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ ๑๐๐
อปพร.ตำบลโพทะเล จัดได้ว่ามีการบริหารการจัดการอย่างเป็นระบบและมีการบันทึกการดำเนินการ
อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต เนื่องจากมีสถานีตำรวจตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลโพทะเล ย่อม
เป็นการแสดงให้เห็นว่ามีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีการประสานงานระหว่างสมาคมกู้ภัย
ข่าวภาพ หน่วยบรรเทาทุกข์ของเทศบาลโพทะเล และโรงพยาบาลโพทะเล ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง

การคมนาคม

มีเส้นทางถนนลาดยาง	จำนวน ๕	สาย
ถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้าน	จำนวน ๒๑	สาย
มีถนนลูกรังภายในหมู่บ้าน	จำนวน ๓๑	สาย

การรวมกลุ่มของประชากร

กลุ่มทุกประเภท	จำนวน ๒๖	กลุ่ม แยกประเภทกลุ่ม ดังนี้
กลุ่มอาชีพ OTOP	จำนวน ๓	กลุ่ม
กลุ่มออมทรัพย์	จำนวน ๖	กลุ่ม
กลุ่มอื่น ๆ	จำนวน ๑๗	กลุ่ม

แหล่งน้ำธรรมชาติ

แม่น้ำธรรมชาติ	จำนวน ๑	สาย
หนองบึง	จำนวน ๑๐	หนอง
คลองย่อย	จำนวน ๕๒	คลอง

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ฝายน้ำล้น	จำนวน ๔	แห่ง
บ่อบาดาล (หัวโยก)	จำนวน ๕๐	แห่ง
ระบบประปาหมู่บ้าน	จำนวน ๙	แห่ง

สถานีสูบน้ำคลองไฟฟ้า	จำนวน ๑	แห่ง
บ่อน้ำตื้น	จำนวน ๒๑๒	แห่ง
ถังเก็บน้ำ ๘.๓๓	จำนวน ๕	แห่ง
ประปาขนาดใหญ่	จำนวน ๑	แห่ง
บ่อบาดาลขนาดใหญ่	จำนวน ๑๕	แห่ง
คลองชลประทาน	จำนวน ๑	แห่ง
คลองจัดปฏิรูปทางการเกษตร	จำนวน ๑	แห่ง
คลองส่งน้ำสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	จำนวน ๑	แห่ง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ความหมายของการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัย เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นให้เด็กก่อนวัยเรียน เพื่อวางรากฐานเริ่มต้นของชีวิตในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัย มีนักการศึกษาให้ความหมายการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช ๒๕๔๖ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖ : ๕) ได้ให้ความหมายการศึกษาปฐมวัยว่า เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง ๕ ปีบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (๒๕๕๐ : ๑ - ๒๗) กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยเป็น กระบวนการในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ที่อยู่ในวัยเด็กตอนต้น ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่วัยทารกจนถึงอายุ ๖ ปี (แต่บางแห่งอาจหมายรวมถึงเด็ก ที่มีอายุตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา จนถึงอายุแปดปี) เพื่อให้เด็กได้มีความเจริญงอกงามตามธรรมชาติ ซึ่งนักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักการศึกษาต่างตระหนักและเห็นตรงกันว่าเด็กปฐมวัย เป็นวัยที่มีความเฉพาะและมีความสำคัญอย่างยิ่ง ควรได้รับการอบรมเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่ และควรได้รับการศึกษาให้สอดคล้องตามธรรมชาติและความต้องการของเด็กในวัยนี้ ซึ่งต้องจัดการศึกษาให้มีความเฉพาะเหมาะสม และมีความแตกต่างจากการศึกษาระดับอื่น ๆ

จิตรรา วิเชียร (๒๕๕๑ : ๑๒) กล่าวว่า เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุแรกเกิดถึง ๕ ปีเพื่อการพัฒนาร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา ให้เด็กได้มีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพของเขาให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า เป็นการศึกษาให้เด็กก่อนวัยเรียนจนถึงอายุ ๖ ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูเพื่อให้เด็กมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและมีความเจริญงอกงามตามธรรมชาติ ส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมให้ตรงกับความต้องการและความสนใจ ซึ่งต้องจัดการศึกษาให้มีความเฉพาะเหมาะสม และมีความแตกต่างจากการศึกษาระดับอื่น ๆ ให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและนำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย มุ่งให้เด็กพัฒนาทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล มีนักรักศึกษากำหนดจุดมุ่งหมาย ดังนี้

เยาวชนา เดชะคุปต์ (๒๕๔๒ : ๑๘ – ๑๙) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัย ๔ ข้อ ดังนี้

๑. ด้านร่างกาย ส่งเสริมความเจริญเติบโต ความแข็งแรงของร่างกายปลูกฝังนิสัยทางสุขภาพอนามัย ฝึกกิจนิสัยและสุขนิสัย รู้จักรักความสะอาด เลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ รู้จักการใช้ห้องน้ำห้องส้วมที่ถูกต้อง ฝึกให้เล่นและออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส และรู้จักพักผ่อนอย่างถูกวิธี

๒. ด้านจิตใจและอารมณ์ ส่งเสริมทางด้านสุขภาพจิต เช่น ปลูกฝังให้รู้จักควบคุมอารมณ์ จิตใจ ร่าเริงแจ่มใส ชื่นชมต่อความไพเราะและสิ่งสวยงาม ฝึกให้มีจิตใจเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ กตัญญู กตเวทิตะพรหม เชื่อฟัง ประหยัด ขยันหมั่นเพียร อดทน มีระเบียบวินัย และเชื่อถือคำสอนของศาสนา

๓. ด้านสังคม ส่งเสริมการพัฒนาลักษณะนิสัย เช่น ปลูกฝังให้เด็กรู้จักเคารพตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออกด้วยตนเองในทางที่ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี รู้จักเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพสิทธิและหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบ ฝึกให้เป็นผู้รู้จักการรับภาระให้พร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี

๔. ด้านสติปัญญา ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เช่น ใ้รู้จักการหาเหตุผลจนเกิดความเข้าใจ และรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง สนใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้เป็นคนว่องไว รักการเรียนรู้ รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีประสบการณ์พอที่จะเรียนในระดับต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๖ : ๓๑) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัย ๑๒ ข้อ ดังนี้

๑. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
๒. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน

๓. มีสุขภาพจิตที่ดีและมีความสุข
๔. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจดีงาม
๕. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
๖. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
๗. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
๘. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
๙. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
๑๐. มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
๑๑. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

๑๒. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

การจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย

นโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นจุดเริ่มต้นกระบวนการจัดการศึกษาของมนุษย์ อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งรัฐบาลวางนโยบายสำคัญ ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก และการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้อย่างเป็นทางการ มีองค์ประกอบสำคัญ เกี่ยวกับนโยบายของชาติ คือ แผนการศึกษาชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๖๐ : ๙๓ - ๑๓๑) เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุผลตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนา ภายใต้ ๖ ยุทธศาสตร์หลัก ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

๑.๑ คนทุกช่วงวัยมีความรักในสถาบันหลักของชาติและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สะท้อนความรักและการธำรงรักษาสถาบันหลักของชาติ และการยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) และ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นต้น

๑.๒ คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้นสถานศึกษาจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงาน ต่างด้าวเพิ่มขึ้น และสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษที่จัดอยู่ในมาตรการจูงใจ มีระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนที่สูงกว่าระบบปกติเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๑.๓ คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาที่จัดกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติวิธีเพิ่มขึ้น มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น มีระบบกลไกและมาตรการที่เข้มแข็งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ และผู้เรียนในสถานศึกษาที่มีคดีทะเลาะวิวาทลดลง เป็นต้น

โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ทั้งที่เป็นพื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดน และพื้นที่เกาะแก่งชายฝั่งทะเล ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว

พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการจัดระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามใน รูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้นและมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๒.๑ กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของ ตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูล ความต้องการกำลังคน (Demand) จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมอย่างครบถ้วน สัดส่วนผู้เรียน อาชีวศึกษา สูงขึ้น เมื่อเทียบกับผู้เรียนสามัญศึกษาและสัดส่วนผู้เรียนวิทยาศาสตร์สุขภาพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสังคมศาสตร์ กำลังแรงงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ได้รับการยกระดับคุณวุฒิวิชาชีพเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๒.๒ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญ และเป็นเลิศเฉพาะด้าน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สัดส่วนการผลิตกำลังคนระดับกลางและ ระดับสูง จำแนกตามระดับ/ประเภทการศึกษา ในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น ร้อยละของสถาบันการศึกษาจัดการศึกษารูปแบบทวิภาคี/สหกิจศึกษา/ หลักสูตรโรงเรียนในโรงงานตามมาตรฐานที่กำหนดเพิ่มขึ้น จำนวนหลักสูตร ของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทวิวุฒิ (Dual Degree) เพิ่มขึ้น จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาและ อุดมศึกษาที่จัดหลักสูตร สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษเพิ่มขึ้น และมีภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างรัฐ เอกชน สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพและหน่วยงานที่จัดการศึกษาเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๒.๓ การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สัดส่วนเงินลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน เมื่อเทียบกับภาครัฐเพิ่มขึ้น สัดส่วนค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเมื่อเทียบกับ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศเพิ่มขึ้น โครงการ/งานวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้/ นวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น บุคลากรด้านการวิจัยและ พัฒนาต่อ ประชากร ๑๐,๐๐๐ คน เพิ่มขึ้น นวัตกรรม/สิ่งประดิษฐ์ ที่ได้จดสิทธิบัตรและทรัพย์สิน ทางปัญญา เพิ่มขึ้น และผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น เป็นต้น โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในสาขา ที่ตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำแผนผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดงานในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

๓.๑ ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพิ่มขึ้น ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และ

มีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าขึ้นไป ที่จัดกิจกรรมสะท้อน การสร้างวินัย จิตสาธารณะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น เป็นต้น

๓.๒ คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐาน การศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น เด็ก แรกเกิด - ๕ ปี มีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น นักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น ผู้สูงวัยที่ได้รับ บริการการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นและมีสาขาและวิชาชีพที่เปิดโอกาสให้ ผู้สูงวัยได้รับการส่งเสริมให้ทำงาน และถ่ายทอดความรู้/ประสบการณ์เพิ่มขึ้น เป็นต้น

๓.๓ สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตาม หลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ศูนย์เด็กเล็ก/สถานศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้คุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น สถานศึกษา/สถานพัฒนาเด็ก ปฐมวัยจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรปฐมวัย และสมรรถนะของเด็กที่เชื่อมโยงกับ มาตรฐาน คุณภาพเด็กปฐมวัยของอาเซียนเพิ่มขึ้น สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ จัดการศึกษาตาม หลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพิ่มขึ้น และ สถาบันการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๔.๐ เพิ่มขึ้น เป็นต้น

๓.๔ แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและ มาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น แหล่ง เรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษา/จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น สื่อสารมวลชนที่เผยแพร่หรือจัดรายการเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น สื่อตำราเรียนและสื่อการเรียนรู้ ที่ผ่าน การรับรองมาตรฐานคุณภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และได้รับการพัฒนา โดยการมีส่วนร่วมจาก ภาครัฐและเอกชนเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๓.๕ ระบบและกลไกการวัด การติดตาม และประเมินผลมีประสิทธิภาพ มีตัวชี้วัดที่ สำคัญ เช่น มีระบบและกลไกการทดสอบการวัดและประเมินความรู้ ทักษะ และสมรรถนะของผู้เรียน ทุกระดับการศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพ มีระบบติดตามประชากรวัยเรียนที่ขาด โอกาสหรือไม่ได้รับการศึกษา และผู้เรียนที่มีแนวโน้มจะออกกลางคัน เป็นต้น

๓.๖ ระบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้มาตรฐานระดับ สากล มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูลความต้องการใช้ครู แผนการผลิตครู อาจารย์ และ บุคลากร ทางการศึกษาในระยะ ๑๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๙) จำแนกตามสาขาวิชา ขนาดสถานศึกษา และ จังหวัด สัดส่วนของการบรรจุครูที่มาจากการผลิตครูในระบบปิดเพิ่มขึ้น มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ เอื้อให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาอื่นและพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเข้าสู่ วิชาชีพครู เป็นต้น

๓.๗ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาสมรรถนะตาม มาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับและประเภท การศึกษาได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้ง ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเพิ่มขึ้น และ ระดับความ พึงพอใจของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาและการใช้ ประโยชน์จากการ พัฒนาเพิ่มขึ้น เป็นต้น

โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพัฒนาระบบและกลไกการติดตาม การวัด และประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และมีแผนงานและโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา

๔.๑ ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ดัชนีความเสมอภาคของอัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามฐานะทางเศรษฐกิจและพื้นที่ลดลง ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ภาคการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษลดลง เป็นต้น

๔.๒ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับ คนทุกช่วงวัย มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยสนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ให้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษาทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีคุณภาพ เป็นต้น

๔.๓ ระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตามประเมิน และรายงานผลมีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบฐานข้อมูลรายบุคคลที่อ้างอิงจากเลขที่บัตรประจำตัวประชาชน ๑๓หลัก ที่สามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนฐานข้อมูล รวมทั้งใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่าง กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น ด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ แรงงาน และการศึกษา และมีระบบสารสนเทศด้านการศึกษาและด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ ครอบคลุม ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน สามารถอ้างอิงได้ เป็นต้น

โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัยพัฒนาฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่มีมาตรฐาน เชื่อมโยงและเข้าถึงได้ และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำฐานข้อมูลรายบุคคลทุกช่วงวัย ทั้งด้านสาธารณสุข สังคมภูมิสารสนเทศ แรงงาน และการศึกษา เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๕.๑ คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และ นำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ครู/บุคลากรทางการศึกษาได้รับการอบรมพัฒนาในเรื่องการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตระหนักในความสำคัญของการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความมีคุณธรรม จริยธรรม และการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น และสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับ มหาวิทยาลัยสีเขียวของโลกเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๕.๒ หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การ

ปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษา/สถาบันการศึกษาจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเพิ่มขึ้น และสื่อสารมวลชนที่เผยแพร่หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๕.๓ การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เป็นต้น

โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และพัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการน้อมนำศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพคนทุกช่วงวัย โครงการโรงเรียนคุณธรรม โครงการโรงเรียนสีเขียว เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

๖.๑ โครงสร้าง บทบาท และระบบการบริหารจัดการการศึกษามีความคล่องตัวชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีการปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารราชการส่วนกลางส่วนภูมิภาค และสถานศึกษาให้มีเอกภาพ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น

๖.๒ ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลต่อ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาขนาดเล็ก/สถานศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพ ภายนอกลดลง คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของผู้เรียนที่เรียนในกลุ่มสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่สูงขึ้น เป็นต้น

๖.๓ ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น จำนวนองค์กร สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดการศึกษาหรือร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพิ่มขึ้น และสัดส่วนการมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคีเครือข่ายเมื่อเทียบกับรัฐ จำแนกตามระดับการศึกษาสูงขึ้น เป็นต้น

๖.๔ กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีกฎหมาย กฎระเบียบ และระบบการจัดสรรเงินเพื่อการศึกษาที่เอื้อและ สนองตอบคุณลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน ความต้องการกำลังแรงงานและสภาพปัญหาที่แท้จริงของประเทศ มีรูปแบบ/แนวทาง กลไกการจัดสรรงบประมาณผ่านด้านอุปสงค์และอุปทาน ในสัดส่วนที่เหมาะสม เป็นต้น

๖.๕ ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาที่มีครูเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ครู/ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชน/

ผู้ประกอบการที่ปฏิบัติงานสนับสนุนการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และสถานศึกษามี บุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่ปฏิบัติงานสนับสนุนการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น เป็นต้น

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาคือ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเงินเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบบริหารงานบุคคล ของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โครงการพัฒนาระบบจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา และโครงการทดลองนำร่องระบบการจัดสรรเงินผ่านด้านอุปสงค์และอุปทาน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๖๐ : ๖๕ - ๘๒) ได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย จำนวน ๒ ยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

๑. วัตถุประสงค์

- ๑.๑ เพื่อปรับเปลี่ยนให้คนไทยในสังคมไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม
- ๑.๒ เพื่อเตรียมคนในสังคมไทยให้มีทักษะในการดำรงชีวิตสำหรับโลกศตวรรษที่

๒๑

๑.๓ เพื่อส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีตลอดช่วงชีวิต

๑.๔ เพื่อเสริมสร้างสถาบันทางสังคมให้มีความเข้มแข็งเอื้อต่อการพัฒนาคนและ

ประเทศ

๒. เป้าหมายและตัวชี้วัด

๒.๑ เป้าหมายการพัฒนา

สังคมเพิ่มขึ้น

๒.๑.๑ คนไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของ

เพิ่มขึ้น

๒.๑.๒ คนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถ

๒.๑.๓ คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๔ คนไทยมีสุขภาพที่ดีขึ้น

๒.๑.๕ สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน สี่มวลงชน และภาคเอกชน

๒.๒ ตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ ๒ คนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น

๒.๑ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ

ตัวชี้วัด ๑ เด็กมีพัฒนาการสมวัยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕

๓. แนวทางการพัฒนา

๓.๑ ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรม ที่พึงประสงค์

๓.๑.๑ ส่งเสริมการเลี้ยงดูในครอบครัวที่เน้นการฝึกเด็กให้รู้จักการพึ่งพาตัวเอง มีความ ซื่อสัตย์ มีวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ ในรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นกิจวัตร ประจำวัน และให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กสามารถเรียนรู้ และยึดถือเป็นต้นแบบในการ ต าเนินชีวิต

๓.๑.๒ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย จิตสาธารณะ รวมทั้งเร่งสร้างสภาพแวดล้อมภายในและ โดยรอบสถานศึกษาให้ปลอด จากอบายมุขอย่างจริงจัง

๓.๒ พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้ และความสามารถในการด ารงชีวิต อย่างมีคุณค่า

๓.๒.๑ ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะทางสมองและทักษะทาง สังคมที่เหมาะสม

๑) ให้ความรู้แก่พ่อแม่หรือผู้ดูแลเด็กในเรื่องการมีโภชนาการที่ เหมาะสม วิธีการเลี้ยงดูเด็กที่จะกระตุ้นพัฒนาการเด็กในช่วง ๐ – ๓ ปีแรก รวมทั้งสนับสนุนให้แม่ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อย ๖ เดือน

๒) กำหนดมาตรการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ให้พ่อแม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตนเองทั้งการจูงใจให้สถานประกอบการจัดให้มีการจ้างงานที่ ยืดหยุ่น รมรงค้ให้ผู้ชาย ตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ในบ้านและดูแลบุตรมากขึ้น

๓) พัฒนาหลักสูตรการสอนที่อิงผลงานวิจัยทางวิชาการและ ปรับปรุงสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่เน้นการพัฒนาทักษะสำคัญด้านต่าง ๆ อาทิ ทักษะทางสมอง ทักษะด้านความคิดความจำ ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการวางแผนและ การจัดการระบบ ทักษะการรู้จักประเมินตนเอง ควบคู่กับการยกระดับบุคลากรในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีความพร้อมทั้งทักษะ ความรู้ จริยธรรม และ ความเป็นมืออาชีพ

๔) สนับสนุนการผลิตสื่อสร้างสรรค์ที่มีรูปแบบหลากหลายที่ให้ ความรู้ในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย อาทิ ครอบครัวศึกษา อนามัยแม่และเด็ก วิธีการพัฒนา ทักษะทางสมองและทักษะทาง สังคม

๕) ผลักดันให้มีกฎหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุมทั้งการ พัฒนาทักษะการเรียนรู้เน้นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ระบบการศึกษา การพัฒนาสุขภาพอนามัยให้ มีพัฒนาการที่สมวัย และการเตรียมทักษะการอยู่ในสังคมให้มีพัฒนาการอย่างรอบด้าน

๓.๒.๒ พัฒนาเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็น ระบบ มีความคิด สร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน

๑) ปรับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีการเรียนรู้จากการ ปฏิบัติจริง สอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย เน้นพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านศิลปะ และด้านภาษาต่างประเทศ

๒) สนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนา ทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อาทิ การอ่าน การบำเพ็ญประโยชน์ทางสังคม การดูแลสุขภาพ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การวางแผนชีวิต

๓) สร้างแรงจูงใจให้เด็กเข้าสู่การศึกษาในระบบทวิภาคีและสหกิจศึกษาที่มุ่งการฝึกทักษะอาชีพให้พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน

๔. แผนรองรับ

๔.๑ ร่างแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๔.๒ ร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการอนามัยการเจริญพันธ์แห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๙)

๔.๓ ร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๔)

๔.๔ ร่างแผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๔.๕ ร่างแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔)

๔.๖ แผนยุทธศาสตร์สุขภาพดีวิถีชีวิตไทย (พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๖๓)

๔.๗ ร่างแผนปฏิบัติการบูรณาการยุทธศาสตร์การป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อในประเทศไทย ที่ตอบสนองต่อ ๙ เป้าหมาย (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๘)

๔.๘ ร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาบ้านครอบครัว (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔)

๕. แผนงานโครงการสำคัญ

๕.๑ แผนงานการลงทุนพัฒนาเพิ่มศักยภาพเด็กปฐมวัย

๕.๑.๑ สาระสำคัญ มุ่งเน้นการสร้างเด็กปฐมวัยให้เป็นพลเมืองรุ่นใหม่ที่มีพัฒนาการที่สมวัย ทั้งทักษะทางสมองและทักษะทางสังคม โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการในเรื่อง

๑) กำหนดนโยบาย/มาตรการที่เอื้อให้ครอบครัวสามารถดูแลเด็กได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยมีมาตรการจูงใจที่เอื้อให้ภาครัฐและภาคเอกชนจัดรูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่นต่อการเลี้ยงดูบุตร มีการจัดมุนนมแม่และอุปกรณ์จัดเก็บที่ถูกต้องลักษณะ

๒) ยกระดับคุณภาพบุคลากรและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยกำหนดให้มีบุคลากรครูและพี่เลี้ยงที่สำเร็จการศึกษาทางด้านปฐมวัยหรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเด็กในทุกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กำหนดหลักสูตรการดูแลเด็กปฐมวัยที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เชื่อมโยงกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม จัดทำกลไกการประกันคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเดียวกันของ ประเทศในการประเมินสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

๓) การจัดสภาพแวดล้อมภายในชุมชน โดยมีการกำหนดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี กีฬา แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม พื้นที่สีเขียวหรือสนามเด็กเล่นภายในชุมชนที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมถึงจัดระบบสาธารณสุขในชุมชนที่จะอำนวยความสะดวกให้ครอบครัวและเด็กสามารถออกมาทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน

๔) ออกกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยศึกษา และผลักดัน พระราชบัญญัติที่รองรับการบูรณาการการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

๑. วัตถุประสงค์

๑.๑ เพื่อขยายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่กลุ่มประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด

๑.๒ เพื่อให้คนไทยทุกคนเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง

๑.๓ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

๒. เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ ๒ เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐ ตัวชี้วัด ๒.๑ อัตราการเข้าเรียนสุทธิ (ที่ปรับปรุง) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับร้อยละ ๙๐ โดยไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาที่ครอบครัวยากจน ทางเศรษฐกิจสังคมและระหว่างพื้นที่

ตัวชี้วัด ๒.๒ สัดส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับชั้น ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ มี จำนวนเพิ่มขึ้น และความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ระหว่าง พื้นที่ และภูมิภาคลดลง

๓. แนวทางการพัฒนา

๓.๑ เพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด ให้สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ และมีอาชีพ ทั้งในด้านการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น การได้รับขยายการคุ้มครอง ทางสังคม (Social Protection) และสวัสดิการ (Welfare) ที่เหมาะสมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และ การพัฒนาทักษะฝีมือเพื่อประกอบอาชีพและยกระดับรายได้ โดย

๓.๑.๑ ขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ถูกจำกัดศักยภาพจากสภาพครอบครัว พื้นที่ และสภาพร่างกาย การดูแลนักเรียนยากจนที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกลที่ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างรายได้ของครัวเรือน การสนับสนุน ค่าเดินทางไปยังสถานศึกษา การปรับปรุงระบบคัดกรองและการให้เงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน ของ สพฐ. ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการให้ทุนการศึกษาต่อระดับสูง เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กนักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคัน

๓.๑.๒ จัดบริการด้านสุขภาพให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายฯ ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล โดยรัฐจัดให้มีกลไกช่วยเหลือและสนับสนุนสวัสดิการชุมชนที่ครอบคลุมการให้ความช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่าย ที่จำเป็นเพื่อให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายฯ เข้าถึงบริการจากสถานพยาบาลของรัฐในพื้นที่ได้ อาทิ ค่าใช้จ่าย การเดินทางไปสถานพยาบาล รวมทั้งจัดให้มีบริการด้านสุขภาพเชิงรุกทั้งในด้านการให้คำปรึกษา การควบคุม และป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาเรื้อรังต่อสุขภาพ และการส่งเสริมด้านสุขอนามัย

๓.๒ กระจายการให้บริการภาครัฐทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการที่มีคุณภาพให้ ครอบคลุมและทั่วถึง ตลอดจนปรับปรุงปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ รวมทั้งกฎหมาย กฎ ระเบียบให้เกิด การแข่งขันที่เป็นธรรม เพื่อให้ประชากรทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึงบริการ

ของรัฐและทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน สามารถพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดย

๓.๒.๑ ส่งเสริมให้มีการกระจายการบริการด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ ให้มีความเท่าเทียมกัน มากขึ้นระหว่างพื้นที่ โดย

๑) สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรครูมีการกระจายตัวอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้ง มาตรการที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน อาทิ สวัสดิการบ้านพักครู เส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพที่ชัดเจน เพิ่มโอกาสในการพัฒนาครู

๒) สร้างระบบความรับผิดชอบ (Accountability) ของการจัดการศึกษา โดยนำผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามาประกอบการประเมินผลครูและโรงเรียน

๓) ขยายการจัดการศึกษาทางไกลโดยใช้ โครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลและขาดแคลนครูผู้สอน

๓.๒.๒ บริหารจัดการการให้บริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ผ่านการ พัฒนาระบบส่งต่อผู้ป่วยตั้งแต่ระดับชุมชนไปสู่ระดับจังหวัด ภาค และระดับประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควบคู่ไปกับบริหารจัดการการให้บริการระบบควบคุมโรคที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งนำเทคโนโลยี โดยเฉพาะ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการแก้ปัญหาการขาดแคลนแพทย์เฉพาะทางในพื้นที่ห่างไกล

๓.๒.๓ เร่งรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้แรงงานนอกระบบตระหนักถึงประโยชน์ของการสร้างหลักประกันในวัยเกษียณและประโยชน์จากระบบประกันสังคม รวมถึงการขยายความครอบคลุมของ สวัสดิการด้านการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้มีรายได้น้อยเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ในทุกพื้นที่

๓.๒.๔ ส่งเสริมและจัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมให้ประชากรกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มเด็ก-เยาวชน สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เพื่อให้เข้าถึงบริการของรัฐและโอกาสทางสังคมได้อย่างเท่าเทียม รวมถึงการได้รับการพัฒนาทักษะให้สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้ตามศักยภาพ และความเหมาะสมของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทของกลุ่มข้างต้นให้มีส่วนร่วมในการบริหารและ การตัดสินใจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ

๔. แผนรองรับ

ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแผนงานรองรับซึ่งครอบคลุมระยะเวลาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้แก่

๔.๑ ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๔.๒ ร่างแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๔.๓ ร่างแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๔.๔ ร่างแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๔.๕ ร่างแผนยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการสังคมไทย ฉบับที่ ๓ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๔.๖ ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัย ๑๐ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๘

๕. แผนงานและโครงการสำคัญ

๕.๑ แผนงานการช่วยเหลือประชากรผู้มีรายได้น้อย

๕.๑.๑ สาระสำคัญ มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจให้กับคนที่ไม่อยู่ในระบบฐานข้อมูลรายได้ (กล่าวคือ ระบบฐานข้อมูลภาษี) ให้เข้ามาอยู่ในระบบ เพื่อให้สามารถระบุเป้าหมายผู้มีรายได้น้อยเพื่อให้การช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการบูรณาการ ฐานข้อมูลกลางภาครัฐ ซึ่งมอบหมายให้กรมสรรพากร กระทรวงการคลังดำเนินการให้ประชาชนทุกคนยื่น แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างระบบการชำระเงิน แบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan) โดยบุคคลที่มาชำระระบบข้อมูล รายได้ดังกล่าวและมีรายได้น้อยถึงเกณฑ์จะได้รับประโยชน์จากรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ เงินอุดหนุน สิทธิการเดินทางสาธารณะโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย คุปองอาหาร ช่วยเหลือกลุ่มคนรายได้น้อยสามารถมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ วัตถุประสงค์ที่สำคัญของโครงการฯ คือการมีฐานข้อมูลรายได้ซึ่งช่วยให้สามารถระบุเป้าหมายผู้มีรายได้น้อยเพื่อให้การช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ รัฐต้องจัดทำระบบดังกล่าวให้ง่าย และอำนวยความสะดวกกับประชากรในพื้นที่ห่างไกล และประชากรที่เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย

๕.๑.๒ หน่วยงานดำเนินงาน กระทรวงการคลัง

๕.๑.๓ กรอบระยะเวลาดำเนินการ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

๕.๒ แผนงานการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาในพื้นที่ห่างไกลอย่างครอบคลุม

๕.๒.๑ โครงการ Free Wifi เพื่อการศึกษาทั่วประเทศ

๑) สาระสำคัญ ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสามารถช่วยสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาทั้งด้านสื่อการเรียนการสอน การค้นคว้าข้อมูล ฯลฯ อย่างไรก็ตามในพื้นที่ห่างไกลแม้จะสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้แต่จากการมีค่าใช้จ่ายทำให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถเข้าถึง อินเทอร์เน็ตได้เต็มที่ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กวัยเรียน ซึ่งการส่งเสริมให้มี Free Wifi ในสถานศึกษาจะช่วยให้ นักเรียนนักศึกษาสามารถติดตามข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การค้นคว้า และเป็นช่องทางของการเรียน การสอนที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก

๒) หน่วยงานดำเนินงาน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวง ศึกษาธิการ

๓) กรอบระยะเวลาดำเนินการ ๒ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑)

๕.๒.๒ โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อติดตามเด็ก

๑) สาระสำคัญ ประเทศไทยจำเป็นต้องมีระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเก็บข้อมูลและติดตามเด็กทุกคนตั้งแต่แรกเกิดอย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงกับฐานทะเบียนราษฎร และให้สถานศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกสังกัดใช้ระบบสารสนเทศเดียวกันและบูรณาการข้อมูลร่วมกัน เพื่อลดปัญหาการติดตามเด็กมาเรียนไม่ได้ เนื่องจาก

เป็นพื้นที่ทับซ้อน หรือพื้นที่ช่องโหว่ระหว่างสังกัด พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูล การย้ายถิ่นฐานซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน โดยในระยะแรกอาจเริ่ม จากการต่อยอดขยายผลให้ระบบติดตามและประเมินผลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring and Evaluation System: e-MES) และฐานข้อมูล Data Management Center (DMC) ของ สพฐ. ครอบคลุมนักเรียนจากสถานศึกษาทุกพื้นที่และทุกสังกัด ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยกำลังดำเนิน โครงการให้เงินอุดหนุน ๖๐๐ บาท/เดือน แก่เด็กแรกเกิดอายุ ๐ - ๓ ปีที่เกิดในครอบครัวยากจน จึง นับเป็นโอกาสอันดีในการใช้โครงการนี้เป็นโครงการนำร่องในการเก็บข้อมูลเด็กยากจน ซึ่งเป็นกลุ่ม เด็กที่มีแนวโน้มสูงในการหลุดออกนอกระบบการศึกษา

๒) หน่วยงานดำเนินงาน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ

๓) กรอบระยะเวลาดำเนินการ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒)

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๖๐ : ๕๐ - ๕๘) ได้กำหนดแผนพัฒนา การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ซึ่งได้แก่ เป้าหมายหลักและ ตัวชี้วัด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ ผลผลิต/ผลลัพธ์ของยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด ภายใต้ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ ได้ดังนี้

๑. เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาการศึกษาฯ

๑.๑ คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต

๑.๒ กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของ ประเทศ

๑.๓ มุ่งองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่าง ยั่งยืน

๑.๔ คนไทยได้รับโอกาสในเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๑.๕ ระบบบริหารจัดการการศึกษามีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดย การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๒. ตัวชี้วัดตามเป้าหมายหลัก

๒.๑ ผลคะแนนสอบ PISA ในแต่ละวิชา **

๒.๒ ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการทดสอบระดับชาติ

๒.๓ ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรม

๒.๔ ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีความเป็นพลเมืองและ พลโลก

๒.๕ สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษาต่อสาย สามัญ

๒.๖ ร้อยละความพึงพอใจของนายจ้างผู้ประกอบการที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษาที่ทำงานให้

๒.๗ ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาได้งาน
ทำ หรือ ประกอบอาชีพอิสระภายใน ๑ ปี

๒.๘ ร้อยละของผลงานวิจัย นวัตกรรม งานสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์ได้รับการ
เผยแพร่/ตีพิมพ์

๒.๙ ร้อยละขององค์ความรู้และสิ่งประดิษฐ์ที่นำไปใช้ประโยชน์ หรือแก้ไข
ปัญหาชุมชนท้องถิ่น

๒.๑๐ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยอายุ ๑๕ - ๕๙ ปี

๒.๑๑ ร้อยละของกำลังแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป

๒.๑๒ ร้อยละของนักเรียนต่อประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
อายุ ๑๕ - ๑๗ ปี

๒.๑๓ สัดส่วนผู้เรียนในสถานศึกษาทุกระดับของรัฐต่อเอกชน

๒.๑๔ จำนวนภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด/พัฒนาและส่งเสริม
การศึกษา

๓. วิสัยทัศน์

“มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขใน
สังคม”

“ผู้เรียน” หมายถึง เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชน ที่ได้รับ
บริการจาก กระทรวงศึกษาธิการ

“มีความรู้คู่คุณธรรม” หมายถึง รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน
อดทน สติปัญญา แบ่งปัน ซึ่งเป็น ๒ เงื่อนไขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“มีคุณภาพชีวิตที่ดี” หมายถึง มีอาชีพ มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในการด
ารงชีวิต

“มีความสุข” หมายถึง ความอยู่ดีมีสุข สามารถอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร มี
ความสามัคคี ประองตอง

“สังคม” หมายถึง สังคมไทย ภูมิภาคอาเซียน และสังคมโลก

๔. พันธกิจ

๔.๑ ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ/ประเภทสู่สากล

๔.๒ เสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาของประชาชนอย่างทั่วถึง
เท่าเทียม

๔.๓ พัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

๕. ยุทธศาสตร์

๕.๑ ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและ
ประเมินผล

๕.๒ ยุทธศาสตร์ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

๕.๓ ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ

๕.๔ ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต

๕.๕ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

๕.๖ ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา

๖. ผลผลิต/ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์

๖.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สามารถท่องจำและนำสิ่งที่จำไปฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดโนเชิงสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีคุณธรรมจริยธรรม ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ/ประเภทได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน มีจิตสำนึกประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสามัคคีปรองดอง

ตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์

๑. ร้อยละของโรงเรียนที่ผู้เรียนผ่านตามเกณฑ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์

๒. ร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนากิจกรรมเสริมทักษะและมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูงขึ้น

๓. ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรม

๔. ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีความเป็นพลเมืองและพลโลก

กลยุทธ์

๑. พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และจัดกิจกรรมเสริมทักษะพัฒนา ผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

๒. พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการวัดและประเมินผลการศึกษาทุกระดับ/ประเภท การศึกษาให้ทันสมัยสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

๓. ส่งเสริมการพัฒนาเนื้อหาสาระที่ทันสมัยในทุกระดับ/ประเภท การศึกษา เพื่อการผลิต สื่อการเรียนการสอน ตำราเรียนที่มีคุณภาพ รวมทั้งตำราเรียนอิเล็กทรอนิกส์

๔. ปรับปรุงระบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกับหลักสูตรและกระบวนการ จัดการเรียนการสอน

๕. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองและพลโลก ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระบบการศึกษาอย่างเข้มข้น

๖.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
ผลผลิต/ผลลัพธ์ มีการผลิตครูได้สอดคล้องกับความต้องการในการจัด

การศึกษาทุกระดับทุกประเภท มีครู ครบตามเกณฑ์ มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง และมีครูที่จบตรงวุฒิ ตามสาขาวิชาที่สอน ผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งมีคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีสมรรถนะตาม มาตรฐานวิชาชีพ สามารถใช้ศักยภาพในการสอนได้อย่างเต็มที่และขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่

ตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์

๑. ร้อยละของครูตามแผนการผลิต มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

๒. ร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษาตามแผนการพัฒนา ได้รับการพัฒนา

ตามเกณฑ์ที่กำหนด

๓. ร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาตาม มาตรฐานวิชาชีพ ในหลักสูตรที่ครูสภาให้การรับรอง และผ่านการประเมินเพื่อต่ออายุใบประกอบ วิชาชีพ

๔. จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับสวัสดิการ สวัสดิภาพ และ การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี

๕. ร้อยละความพึงพอใจของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มี ต่อการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

กลยุทธ์

๑. วางแผนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ อย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับ ความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับ /ประเภทการศึกษา

๒. ปรับระบบการผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ

๓. เร่งรัดพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งครูประจำการที่สอนไม่ตรงวุฒิ ครู ที่สอนคณะชั้นและครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน

๔. สร้างขวัญกำลังใจ สร้างแรงจูงใจให้กับครู คณาจารย์และบุคลากรทางการ ศึกษา

๕. พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ

๖.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓

ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการ พัฒนาประเทศ

ผลผลิต/ผลลัพธ์ มีการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา และด้าน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่มี คุณภาพ เพิ่มจำนวนบัณฑิตในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน มีสมรรถนะ มี ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล ประชาชนได้รับการฝึกอาชีพตามความถนัดและ ความสนใจ รวมทั้งมีผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในเชิงพาณิชย์ การให้การรักษายาบาล และการพัฒนาความเป็น ศูนย์กลางด้านการศึกษาของภูมิภาค

ตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์

๑. สัดส่วนผู้เข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเภทอาชีวศึกษาต่อสายสามัญ

๒. ร้อยละความพึงพอใจของนายจ้างผู้ประกอบการที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา

๓. ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาได้งานทำ หรือ ประกอบอาชีพอิสระภายใน ๑ ปี

๔. ร้อยละของผลงานวิจัย นวัตกรรม งานสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์ได้รับการเผยแพร่/ ตีพิมพ์

๕. ร้อยละขององค์ความรู้และสิ่งประดิษฐ์ที่นำไปใช้ประโยชน์ หรือแก้ไขปัญหาชุมชน ท้องถิ่น

๖. จำนวนเครือข่ายการผลิตและพัฒนากำลังคนกับองค์กร /หน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ

๗. ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนในระบบทวิภาคีที่เพิ่มขึ้นต่อปี**

๘. ร้อยละของผู้เรียนสายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ในสถาบันอุดมศึกษาระดับอนุปริญญาถึงปริญญาตรี

๙. ร้อยละของผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และด้านอื่น ๆ ที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์

๑. เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนสาขาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี แพทย์ และพยาบาล

๒. เร่งผลิตและพัฒนาสมรรถนะกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และรองรับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

๓. ส่งเสริมภาพลักษณ์การอาชีวศึกษา เร่งปรับค่านิยม และวางรากฐานทักษะอาชีพ ให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๔. ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษอย่างต่อเนื่องทุกระดับ

๕. เสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการผลิตและพัฒนากำลังคน โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือตามรูปแบบประชารัฐ ทั้งระหว่างองค์กรภายในและต่างประเทศ

๖. ส่งเสริมงานวิจัยและนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

๖.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกระดับและประเภท การศึกษา ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถเรียนรู้จาก แหล่งเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สถานศึกษาในภูมิภาค/ชนบทได้รับการยกระดับคุณภาพในการ ให้บริการ เด็กพิการและด้อยโอกาสได้รับโอกาสทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งสามารถเทียบโอนผลการเรียนและทักษะประสบการณ์ เพื่อขอรับวุฒิมิการศึกษเพิ่มขึ้นได้

ตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์

๑. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยอายุ ๑๕ - ๕๙ ปี

๒. ร้อยละของกำลังแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป

๓. ร้อยละของนักเรียนต่อประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอายุ

๑๕ - ๑๗ ปี

๔. ร้อยละของผู้เรียนพิการที่ขึ้นทะเบียนคนพิการได้รับการพัฒนาสมรรถภาพหรือ บริการทางการศึกษา

๕. ร้อยละของผู้ผ่านการฝึกอบรม/พัฒนาทักษะอาชีพระยะสั้น สามารถนำความรู้ไปใช้ ในการประกอบอาชีพหรือพัฒนางานได้

๖. จำนวนผู้รับบริการจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

กลยุทธ์

๑. ประกันโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนในทุกพื้นที่ ครอบคลุมถึงคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความต้องการพิเศษ

๒. ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ความสนใจ และวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

๓. เร่งสร้างความเข้มแข็งของระบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างกว้างขวาง

๔. จัดหาทุนและแหล่งทุนทางการศึกษา

๕. เร่งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความหลากหลาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

๖.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

ผลผลิต / ผลลัพธ์ ผู้เรียน สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภทการศึกษาเข้าถึงทรัพยากร และระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ มีองค์ความรู้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น รวมทั้งมีศูนย์กลางในการจัดเก็บรวบรวมสื่อการเรียน การสอนแบบดิจิทัลที่ทันสมัย และระบบฐานข้อมูลกลางทางการศึกษาของประเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

ตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์

๑. ร้อยละของผู้เรียนในสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกลด้วยระบบ DLIT, DLTV, ETV มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยสูงขึ้น

๒. ร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วไม่ต่ำกว่า ๓๐ Mbps

๓. จำนวนระบบฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษาของประเทศที่ทันสมัย/เป็นปัจจุบัน

กลยุทธ์

๑. พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาและการบริหารจัดการที่ทันสมัยและไม่ซ้ำซ้อน ให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

๒. พัฒนาระบบงานการจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางทางการศึกษาของประเทศ ระบบการรายงานผลของฐานข้อมูลโดยเชื่อมโยงข้อมูล การศึกษาทุกระดับ/ประเภทการศึกษา ให้เป็นเอกภาพ เป็นปัจจุบัน และมีมาตรฐานเดียวกัน

๓. ผลิตและพัฒนาโปรแกรมประยุกต์หรือสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ให้ผู้เรียน สถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ/ประเภทการศึกษา นำมาใช้เพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ

๔. จัดหาอุปกรณ์ / ทรัพยากรพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับผู้เรียน อย่างเพียงพอ ทัวถึง และเหมาะสมกับการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

๖.๖ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ผลผลิต / ผลลัพธ์ ระบบบริหารจัดการมีความคล่องตัวในการบริหารงาน การศึกษามากยิ่งขึ้น มีความโปร่งใส และเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ โครงสร้างของกระทรวงได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพโดยการกระจายอำนาจลงไปสู่ส่วนภูมิภาคและสถานศึกษา และมีกลไก การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีสนับสนุนทรัพยากรเพื่อ การศึกษา สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทมีธรรมาภิบาลในการบริหาร รวมทั้งผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีศักยภาพเพื่อไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้

ตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์

๑. สัดส่วนผู้เรียนในสถานศึกษาทุกระดับของรัฐต่อเอกชน
๒. ร้อยละของผู้เรียน เยาวชนและประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพหรือทักษะด้านอาชีพ สามารถมีงานทำหรือนำไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้
๓. ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากการทดสอบระดับชาติเพิ่มขึ้น
๔. จำนวนภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด/พัฒนาและส่งเสริมการศึกษา
๕. ร้อยละของคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน
๖. จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับการบริหารจัดการเพื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียนเครือข่าย

กลยุทธ์

๑. ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โดยเน้น ด้านคุณธรรม ความโปร่งใส ทั้งในระดับส่วนกลาง และในพื้นที่ระดับภาค/จังหวัด
๒. พัฒนาระบบบริหารงานงบประมาณ/การเงินให้มีประสิทธิภาพ
๓. ยกระดับคุณภาพการศึกษาตอบสนองการสร้างอาชีพและเพิ่มคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความสมานฉันท์ และเสริมสร้างความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้
๔. เร่งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา
๕. เสริมสร้างภาพลักษณ์หน่วยงานให้เกิดความร่วมมือ และสร้างเครือข่าย/ความเป็น ภาคีหุ้นส่วนกับองค์กรทั้งภายในและต่างประเทศ

๖. ส่งเสริมและขยายผลให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความพร้อมพัฒนา เป็นสถานศึกษานิติบุคคลในกำกับ

ลักษณะการจัดการศึกษาปฐมวัย

บังอร เทพเทียน (๒๕๕๐ : ๑๒๒ - ๑๒๓) กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษา ให้แก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง ๖ ขวบ ได้กำหนดขึ้นที่บ้าน ศูนย์บริการหรือโรงเรียนก็ได้ โดยรูปแบบของการจัดนี้ จำแนกเป็น ๒ ลักษณะ คือ จัดที่บ้าน (Home-based programs) หมายถึง การจัดการบริการ การดูแลที่พำนักที่บ้าน กับอีกลักษณะหนึ่งคือ จัดที่สถานบริการ (Center-based programs) เป็นบริการเด็กกลุ่มใหญ่ ซึ่งในการจัดบริการจำแนกตามอายุ ได้ ๓ กลุ่ม คือกลุ่มเด็กทารก (อายุ ๒ ขวบแรก) กลุ่มเด็กเล็ก (อายุ ๒ - ๔ ขวบ) กลุ่มเด็กอนุบาล และประถมต้น (อายุ ๕ - ๖ ขวบ)

ด้วยลักษณะความแตกต่างของกลุ่มเด็กทำให้สถานบริการและโรงเรียนมีความแตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับเด็ก ๖ ขวบแรกที่มีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ละขวบปีมีความแตกต่างและก้าวหน้าของพัฒนาการที่ต่างกันมาก ด้วยเหตุนี้ทำให้การดูแล การเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แต่ละวัยต่างกัน เป็นเหตุ ให้มีรูปแบบของการจัดสถานบริการแตกต่าง ตามวัยของเด็กด้วย ซึ่งอาจจำแนกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ สถานที่ที่รับดูแลและเลี้ยงเด็กเล็ก (Nursery) มักเป็นเด็กแรกเกิดจนถึง ๒ ปี เป็น บริการดูแลเด็กจำแนกได้เป็น ๒ ลักษณะดังนี้

๑. ศูนย์ดูแลเด็ก (Child care centers) เป็นสถานที่รับดูแลเด็กเพื่ออำนวยความสะดวกแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ที่ต้องทำงานกลางวัน โดยศูนย์จะเน้นการเลี้ยงดูแก่เด็ก มากกว่าการให้การศึกษา วัยของเด็กที่รับดูแลอาจเริ่มตั้งแต่วัยทารกเป็นต้นไปจนถึงประมาณ ๒ ปีหรือรับเฉพาะเด็กเล็ก บริการอาจจัดให้เฉพาะกลางวัน เรียกว่า ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน (Day-care center) หรือตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๒. บ้านรับเลี้ยงเด็ก (Family day care) เป็นครอบครัวที่เปิดบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ รับเด็กประมาณ ๗-๑๒ คน อาจเป็นลูกญาติลูกเพื่อน ลูกเพื่อนบ้าน โดยเลี้ยงไปควบคู่กับลูกตนเอง การดูแลเรื่องการกินอยู่ตามปกติการรับดูแลอาจดูแลทั้งวันหรือดูแลเป็นชั่วโมง เฉพาะช่วงที่ผู้ปกครองไปธุระก็ได้

กลุ่มที่ ๒ โรงเรียนเตรียมก่อนเข้าอนุบาล เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการเตรียมเด็กในการเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล ได้แก่

๑. โรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery school) เป็นโรงเรียนที่จัดสำหรับเด็กอายุ ๒ - ๔ ขวบ บางแห่งอาจรับอายุต่ำกว่า ๒ ขวบ การจัดการบริการเน้นการดูแลแก่เด็กทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม และการมีสุขภาพดีเปิดรับเลี้ยงตั้งแต่ครึ่งวันถึงเต็มวัน เด็กจะได้เล่นและมีการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน เป้าหมายของการดูแลอยู่ที่การพัฒนาสังคมและสติปัญญาสำหรับเด็ก เราจึงเรียกโรงเรียนลักษณะนี้ว่าโรงเรียนเด็กเล็กหรือ ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย

๒. โรงเรียนเตรียมอนุบาล (Pre kindergarten) ลักษณะเหมือนโรงเรียนเด็กเล็ก แต่เน้นการเตรียมตัวเด็กเพื่อเข้าเรียนชั้นอนุบาล รับเด็ก อายุประมาณ ๓ - ๕ ขวบ

กลุ่มที่ ๓ โรงเรียนอนุบาล เป็นบริการจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมเด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา รับตั้งแต่อายุ ๓ - ๖ ขวบ มี ๓ ชั้นเรียน คือ อนุบาล ๑ อนุบาล ๒ และอนุบาล ๓

เป็นการจัดการศึกษาที่รัฐและเอกชนจัดทำขึ้น ไม่นับเป็นการศึกษาภาคบังคับ

โรงเรียนอนุบาลสาธิต เป็นอีกลักษณะหนึ่งของโรงเรียนอนุบาลที่เปิดในมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยจัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาเชิงวิชาการ หรือเป็นไปตามความต้องการของสถาบัน/ คณะ/ มหาวิทยาลัยต้นสังกัด

กลุ่มที่ ๔ โรงเรียนเตรียมชั้น ป.๑ (Pre-first grade หรือ junior first grade) เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนชั้นอนุบาล ได้เข้าเรียนเพื่อปรับตัวเองก่อนขึ้นชั้นเรียนประถมปีที่ ๑ เปิดรับเด็กอายุ ๖ - ๗ ปีสำหรับ ประเทศไทยรู้จักกันในนาม “ชั้น ป. เตรียม” หรือเตรียมชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มที่ ๕ โรงเรียนสำหรับเด็กป่วย (Hospital school) โรงพยาบาลบางแห่ง จะจัดโรงเรียนในโรงพยาบาลสำหรับเด็กเพื่อได้ศึกษาเล่าเรียน หรือทบทวนบทเรียน ขณะอยู่โรงพยาบาล สำหรับเด็กปฐมวัยจะจัดเป็นห้องเล่น (Play room) เป็นห้องที่จัดเตรียมให้ประโยชน์สำหรับการศึกษาของเด็ก เด็กได้มาเล่นและเรียนรู้ที่ห้องเล่นนี้ แต่บางครั้งผู้จัดอาจต้องไปบริการถึงเตียงหรือห้องเด็กป่วย ซึ่งจะใช้ในกรณีที่เด็กป่วยไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ สถาบันสุขภาพเด็ก แห่งชาติมหาสารคามเป็นโรงพยาบาลหนึ่งที่มีการจัดห้องเล่น และการบริการเครื่องเล่นที่เตียงโดย ผู้สอนเป็นทั้งครูและพยาบาล ถ้าจัดลำดับของสถานศึกษาปฐมวัยจำแนกตามอายุเด็กได้เป็น ๓ ระดับ คือ

๑. สถานเลี้ยงเด็ก(Nursery) เป็นสถาน บริการการดูแลเด็กและให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง จัดสำหรับเด็กอายุ ๒ ขวบแรก

๒. โรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery school) รับเด็กตั้งแต่ ๒ ขวบ หรือ ๑ ขวบครึ่ง ถึง ๓ ขวบ ทำหน้าที่ในด้านการดูแล ส่งเสริมพัฒนาการร่างกาย จิตใจ สังคม และภาษา

๓. โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) รับตั้งแต่เด็กอายุ ๓ ขวบ เป็นต้นไป

ขอบข่ายการจัดการศึกษาปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๗ : ๕ - ๗) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย จึงได้ศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้สถานศึกษาได้เข้าใจในขอบข่ายงานของตนเอง โดยกำหนดขอบข่ายการบริหารการศึกษาปฐมวัยไว้ดังนี้

๑. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม คือ การพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก หลักสูตรที่เหมาะสมจะพัฒนาเด็กทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐาน ของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติเด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้พัฒนารวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรม และภาษาของเด็ก

๒. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก คือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่สะอาดปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม

ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนและสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นว่าความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็กระดับปฐมวัย

๓. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก คือ ครูผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้รู้ บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้จัดสภาพแวดล้อม ผู้จัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมที่ครูและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง ๒ ฝ่าย โดยครูจะเป็นผู้สนับสนุนและเรียนรู้ร่วมกับเด็กส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้นครูจึงต้องยอมรับเห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบ เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและเรียนรู้เด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ครูต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

๔. การบูรณาการการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนการสอนปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถบูรณาการได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะ และหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้นเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน จะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวัน ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้

๕. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก คือ การประเมินเด็กปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ครูจะต้องสังเกตและประเมินผลทั้งการสอนของตนและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการจากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลการแสดงออกในสถานที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนงานที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยครูในการวางแผนการจัดกิจกรรมชี้ให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก ขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

๖. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครอบครัวของเด็ก คือ เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างทั้งนี้จาก สภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ครูและพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบหรือถือเป็นส่วนหนึ่งส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้นครูใช้เพียงจะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้มีได้หมายความให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตร ความต้องการโดยได้คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนรู้นั้น นับว่าเป็นองค์ประกอบหลักที่แสดงถึงการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วยความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของการเรียนรู้ หลักการจัดการเรียนรู้ และ

วิธีการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ จัดได้ว่าเป็นสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ทั้งนี้ โดยมีนักวิชาการทางการศึกษา หลายท่านได้ให้ความหมาย การจัดการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงแก่ชีวิต และเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองจากสิ่งเร้าของแต่ละคนที่สนใจในสิ่งนั้น

สมุน อมรวิวัฒน์ (๒๕๔๓ : ๘) กล่าวว่า การเรียนรู้ คือกระบวนการที่ผัสสะทั้ง ๖ ของมนุษย์ คือตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ได้สัมผัสกับสิ่งเร้า และเกิดการกระทำโต้ตอบ ผูกอบรมตนเองหรือโดยกลุ่ยานมิตรจนประจักษ์ผล เกิดความรู้ ความดี ความสามารถ

สมคิด อิศระวัฒน์ (๒๕๔๓ : ๗๙) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) การเรียนรู้ที่ได้ผลลัพธ์ เช่น การเปลี่ยนแปลง การซึ่งได้มาซึ่งความรู้ ๒) การเรียนรู้คือการใช้ความรู้ที่เรียนมาไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในสถานการณ์ใหม่ และ ๓) การเรียนคือกระบวนการ เช่น การสังเกต การลองผิดลองถูกหรือการฝึกหัด เป็นต้น และ

ทิตินา แชมมณี (๒๕๔๕ : ๑) กล่าวว่า การเรียนรู้ เป็นคำที่ใช้ในศาสตร์ทางจิตวิทยา ดังนั้น คำว่า การเรียนรู้ มีความหมาย อยู่ ๒ ประการ คือ การเรียนรู้ ในความหมายของกระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้

สุจิตรา ธนานันท์ ๒๕๕๐ : ๖๙ ; สุรางค์ ไคว้ตระกูล อ่างในชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ ๒๕๕๒ : ๓ ; บลุม อ่างในอารี พันธมณี ๒๕๔๔ : ๘๖ ได้ให้ความหมายคล้ายกัน กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติและค่านิยม ที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากการฝึกหัด

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะของครูใหม่ ที่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

วิธีการเรียนรู้

วิธีการเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นภายในห้องเรียนหรือภายในสถาบันการศึกษาเสมอไป วิธีการเรียนรู้ อาจเกิดได้ทุกๆ ที่ ซึ่งขอน้อมนำวิธีการเรียนรู้ ตามหลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และนักวิชาการ มีดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (๒๕๕๔) ได้กล่าวถึง วิธีการเรียนรู้ ตามหลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วย ๒๓ วิธี ดังนี้

วิธีที่ ๑ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง

วิธีที่ ๒ ระเบิดจากข้างใน หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนามีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก

วิธีที่ ๓ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะทรงเริ่มจากจุดเล็ก ๆ (Micro) คือการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักมองข้าม

วิธีที่ ๔ ทำตามลำดับขั้น ในการทรงงาน พระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่เป็นของประชาชนที่สุดก่อน เช่น ด้านสาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้ว ก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้

วิธีที่ ๕ ภูมิสังคม หมายถึง การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่า เป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน

วิธีที่ ๖ องค์กรรวม ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์กรรวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจรและทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

วิธีที่ ๗ ไม่ติดตำรา คือไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

วิธีที่ ๘ ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์อย่างสูงสุด คือ เป็นต้นแบบในการแก้ปัญหา โดยไม่ต้องลงทุนสูงและจะใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก

วิธีที่ ๙ ทำให้ง่าย คิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไขงานไม่ยุ่งยากซับซ้อนและที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศโดยส่วนรวม ตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้น ๆ

วิธีที่ ๑๐ การมีส่วนร่วม ทรงนำ ประชาพิจารณ์ มาใช้ในการบริหารเพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็น

วิธีที่ ๑๑ ประโยชน์ส่วนรวม

วิธีที่ ๑๒ บริการที่จุดเดียว

วิธีที่ ๑๓ ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ

วิธีที่ ๑๔ ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ เช่นเช่น การนำน้ำดี ชับไล่น้ำเสีย

วิธีที่ ๑๕ ปลูกป่าในใจคน เช่น ควรจะปลูกต้นไม้ ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นจะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง

วิธีที่ ๑๖ ขาดทุนคือกำไร หมายถึง “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร

วิธีที่ ๑๗ การพึ่งตนเอง

วิธีที่ ๑๘ พออยู่พอกิน

วิธีที่ ๑๙ เศรษฐกิจพอเพียง

วิธีที่ ๒๐ ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

วิธีที่ ๒๑ ทำงานอย่างมีความสุข

วิธีที่ ๒๒ ความเพียร : พระมหาชนก

วิธีที่ ๒๓ รู้ รัก สามัคคี

สมคิด อิศระวัฒน์ (๒๕๔๓ : ๘๒) และ สุจิตรา ธนานันท์ (๒๕๕๐ : ๓๐-๓๑) ได้กล่าววิธีการเรียนรู้ ที่คล้ายกัน สรุปได้ดังนี้

๑. การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) เป็นการเรียนรู้ด้วยความตั้งใจของผู้เรียน ซึ่งมีความต้องการอยากรู้เรื่องนั้น ผู้เรียนจึงคิดหาวิธีการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ

๒. การเรียนรู้โดยกลุ่ม (Collaorative Learning) การเรียนรู้แบบนี้เกิดจากที่ผู้เรียนรวมกลุ่มกัน แล้วเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายให้กับสมาชิก

๓. การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา (Formal Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เป็นทางการ มีหลักสูตรการประเมินผล มีระเบียบการเข้าศึกษาที่ชัดเจน ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนด

๔. การเรียนรู้ในองค์กร (Organization Learning) เป็นการร่วมเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในองค์กร จากประสบการณ์การทำงานหรือความผิดพลาดในการทำงาน ทำให้มีความเข้าใจ ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะที่เป็นเครือข่ายได้

สรุปได้ว่า วิธีการเรียนรู้ของครู นั้นมีหลากหลายวิธีด้วยกัน อาจเลือกใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือแบบกลุ่มหรือของแต่ละโรงเรียนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ต้องให้เกิดความเหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ของครูใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของการจัดการเรียนรู้

ในส่วนของจัดการเรียนรู้ นั้น มีผู้ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

โอเค เนชั่น (๒๕๕๐) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าหมายถึง การเสริมส่งหรือสร้างประสานขั้นตอน วิธีการในการจัดให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างวัตถุดิบจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชนและสังคม

ไอดิน ลิงก์ถาวร (๒๕๕๐) ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียน “วิธีการเรียนรู้” อย่างเป็นขั้นตอนหรือเป็นกระบวนการ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด ผู้ลงมือปฏิบัติการต่าง ๆ ผู้สอนเป็นผู้กำกับควบคุมให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติฝึกฝน จนเกิดทักษะสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ และรับรู้ขั้นตอนทั้งหมด จนสามารถนำไปใช้อย่างอัตโนมัติ และนำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูมีความสามารถในการใช้เทคนิควิธีการ สื่อเทคโนโลยี ทรัพยากร รวมทั้งเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์และอื่นๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลรายละเอียดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องโดยผ่านวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ และสามารถจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ส่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียนให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความรู้ความสามารถสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย ๑) การจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตร ๒) การจัดการเรียนรู้ในการออกแบบการเรียนรู้ ๓) การจัดการเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ๔) การจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้ ๕) การจัดการเรียนรู้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ ๖) การจัดการเรียนรู้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

หลักการจัดการเรียนรู้

หลักการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ หมวด ๔ แนวการจัดการศึกษา มาตรา ๒๒ ถึงมาตรา ๓๐ สาระสำคัญหมวดนี้ครอบคลุมหลักการสาระการเรียนรู้และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้าง ให้แนวทางการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ในมาตรา ๒๒ กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่าผู้เรียน

ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตนในการจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา โดยมาตรา ๒๓ กำหนดหลักการจัดการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้

๑. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ครอบครัว ชุมชนชาติ และสังคมโลกรวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครอง

๒. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

๓. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

๔. ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทย อย่างถูกต้อง

๕. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

๖. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (๒๕๔๗ : ๑๓-๑๔)

ในใจความสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ ของสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

๓. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

๔. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมถึงใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๗ : ไม่มีเลขหน้า) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เป็น การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยเฉพาะ หมวด ๔ แนวการจัดการศึกษา ที่เน้น “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” สรุปได้ดังนี้

๑. จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและคำนึงถึงความสนใจและความถนัด วิธีชีวิต ความเท่าเทียม ความเสมอภาค และการพัฒนาตนเองตามความสามารถ
 ๒. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง
 ๓. จัดให้ผู้เรียนฝึกทักษะ คิดเป็น จัดการได้และประยุกต์ใช้ผ่านกระบวนการเรียนรู้
 ๔. จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย
 ๕. ใช้กระบวนการวิจัยมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้
 ๖. จัดให้มีการบูรณาการผลงานในกลุ่มสาระการเรียนรู้และข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการเชื่อมโยงวิถีชีวิต และบูรณาการในการจัดทำโครงการ
 ๗. จัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ผู้เรียน สาระ การเรียนรู้และเวลา
 ๘. สอดแทรกการอบรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีอย่างสม่ำเสมอ
 ๙. ใช้สื่อการเรียนรู้ทุกประเภทได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อบุคคล สื่อธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรม/กระบวนการและสื่อวัสดุอุปกรณ์
 ๑๐. ใช้แหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้
 ๑๑. จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 ๑๒. วัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
 ๑๓. ศึกษาติดตามข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๕๑ : ๕-๑๑) ปัจจัยหลักในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการได้ คือตัวครู ซึ่งมีองค์ประกอบ ๒ ส่วน คือคุณภาพของตัวครูและ คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ครูจะต้องจัดการ เรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพโดยยึดตามแนวทางของมาตรฐานการศึกษาเป็นตัวหลัก โดยมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียน มี ๘ มาตรฐานดังนี้
มาตรฐานที่ ๑	ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
มาตรฐานที่ ๒	ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
มาตรฐานที่ ๓	ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
มาตรฐานที่ ๔	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี วิเคราะห์ วิจัย มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์
มาตรฐานที่ ๕	ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
มาตรฐานที่ ๖	ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
มาตรฐานที่ ๗	ผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
มาตรฐานที่ ๘	ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (๒๕๔๙ : ๖๒-๗๕) ระบุว่า หลักสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ คือ ๑) หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ๒) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย ๓) หลักแห่งความเสมอภาค ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักแห่งความสอดคล้อง และได้กำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียนเพื่อการประเมินและเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ไว้ จำนวน ๗ มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ ๑	ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
มาตรฐานที่ ๒	ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพการ สุขภาพจิตที่ดี
มาตรฐานที่ ๓	ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา
มาตรฐานที่ ๔	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี วิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์
มาตรฐานที่ ๕	ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
มาตรฐานที่ ๖	ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
มาตรฐานที่ ๗	ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (๒๕๕๐ : ๑๓, ๒๕๔๗ : ๑๓-๑๔) ได้นำเสนอวิธีการจัดการเรียนรู้เป็นหลักใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ หมายถึง กระบวนการที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับหลักสูตร ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้แก่

- ๑.๑ ความรู้เกี่ยวกับตนเองและทักษะในการจัดการตนเอง
- ๑.๒ ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ๑.๓ ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและ
ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
- ๑.๔ ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์
- ๑.๕ ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

๒. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม หมายถึง กระบวนการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่อยู่ในปทัสถานของสังคม เป็นการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีงามและลักษณะนิสัยในการทำงานอย่างเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่นและการเห็นคุณค่าของงาน อันจะส่งผลต่อความสงบสุขและความเจริญของตนเอง ครอบครัวและสังคม

๓. การจัดการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ ที่เป็นลีลาการเรียนรู้ที่ตรงความสนใจ ความสามารถและความถนัดของผู้เรียน โดยจะเน้นกระบวนการเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนรู้ด้วยวิธีการใด มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร โดยเปิดโอกาสและจัดสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ ประเมินจุดดีจุดด้อย และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะได้รับความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้า สืบค้นด้วยตนเอง สามารถจะมีแบบหรือวิธีการเรียนรู้เป็นของตนเอง เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมพร้อมที่จะไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

๔. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด หมายถึง เป็นกระบวนการที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถทางสมอง ในการประมวลข้อมูลความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ ให้เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่เพื่อไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมสอดคล้องกัน ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดด้านต่าง ๆ สามารถแสดงความคิดเห็นออกมาได้อย่างชัดเจนและมีเหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดกระบวนการคิดไว้ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

วรภัทร์ ภูเจริญ (๒๕๔๗ : ๑๑๑-๑๑๙) กล่าวไว้ว่า ลักษณะการจัดการเรียนรู้สามารถ จัดกลุ่มเป็น ๔ กลุ่ม คือ

๑. Context คือการจัดสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ผู้เรียน ผู้เรียนจะมีการเรียนรู้ที่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียนตามสถานการณ์ สรุปว่าเป็นการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งท้าทายความสามารถตามสถานการณ์

๒. Input คือ สิ่งที่ป้อนเข้ามาให้ผู้เรียน ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สิ่งที่ป้อนเข้ามาจะผ่านมาทางอายตนะทั้ง ๖ (รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ใจ) สรุปว่าเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะ

๓. Response Filters คือ หลังจากที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแล้ว ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแล้ว ผู้เรียนต้องฝาด้านเงื่อนไขที่ตัวเองตั้งไว้ก่อน ต้องกรองหรือตอบรับข้อมูลก่อน จะเรียนไม่เรียนว่ากันทีหลังเป็นเรื่องของ “อคติ” สรุปว่า เป็นการมุ่งให้ผู้เรียนแสวงหาลีลาวิธีการเรียนรู้ ที่ตนเองถนัดและเรียนได้ดีที่สุดเป็นวิธีการของตนเองเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นใหม่เสมอ

๔. Processing Format คือ ในสภาพการเรียนหนึ่ง ๆ หลังจากที่ได้ข้อมูลการเรียนมาแล้ว กรองข้อมูลแล้วก็มาถึงกระบวนการเรียนรู้เป็นการสร้างรูปแบบอย่างเป็นขั้นตอน สรุปว่ามุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปได้ว่า หลักการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ สรุปเป็นแนวดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ ที่ครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทั้งด้วยตนเองและกลุ่ม ตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ ได้รับความรู้

สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง นักเรียนมีความสุข กระตือรือร้นในการเรียนและเกิดคุณลักษณะนิสัยที่ดีที่พึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ โดยอย่างน้อยลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรประกอบด้วย ๑) จัดให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ๒) จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายแก่ผู้เรียน ๓) จัดสถานการณ์ที่ทำให้ทายให้แก่ผู้เรียน ๔) จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ๕) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกคน ๖) จัดให้สอดคล้องความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล ๗) จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ๘) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน และ ๙) จัดกิจกรรมให้มีความเชื่อมโยงบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นนั้น สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้วิจัย จึงกำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ตามแนวคิดของนักวิชาการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

กรมสามัญศึกษา (๒๕๔๒ : ๒๒๐) ได้กำหนดคุณลักษณะของครูแกนนำเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ โดยได้กำหนดองค์ประกอบในด้านการจัดการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

๑. มีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตร รวมทั้งเนื้อหาสาระ ธรรมชาติวิชาและธรรมชาติผู้เรียน
๒. ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดผลถาวรแก่ศิษย์
๓. พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
๔. มีความสามารถในการเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
๕. มีความสามารถในการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง
๖. มีความสามารถในการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

กมล สุตประเสริฐ (๒๕๔๘ : ๗๘-๘๕) ; กัญญานันท์ ยุกต์แผน (๒๕๕๒ : ๒๑๓-๒๑๕) ; วัฒน์ บุญกอบ (๒๕๕๒ : ๗๕-๗๙) ได้สรุปสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ไว้คล้าย ๆ กัน ดังนี้

๑. การสร้างหลักสูตร
๒. การวางแผนการสอน
๓. การเพิ่มความรู้ในเนื้อหาที่สอน
๔. การวิจัย/การวิจัยในชั้นเรียน
๕. การใช้สื่อและเทคโนโลยีการสอน
๖. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
๗. การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

สำนักคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (๒๕๔๘, หน้า ๒๗) กล่าวว่า สมรรถนะในงาน ประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

๑. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นความสามารถในการทำความเข้าใจสิ่งต่างๆแล้วแยกประเด็นเป็นส่วนย่อยตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนด
๒. การออกแบบการเรียนรู้
๓. การพัฒนาผู้เรียน
๔. การบริหารการจัดการชั้นเรียน

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (๒๕๔๙ : ๑๘- ๒๓) ได้กล่าวถึง สมรรถนะในงาน ประกอบด้วย ๕ ด้าน ดังนี้

๑. การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ความสามารถในเนื้อหาสาระที่สอน ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ความสามารถในการเลือกใช้และพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ และความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งจะสอดคล้องกับสำนักมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา

๒. การพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถในการปลูกฝังจริยธรรม ความสามารถในการพัฒนาทักษะชีวิตสุขภาพกายและสุขภาพจิต ความสามารถในการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย ความสามารถในการปลูกฝังความเป็นไทย และความสามารถในการจัดระบบและช่วยเหลือผู้เรียน

๓. การบริหารจัดการในชั้นเรียน ได้แก่ ความสามารถในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารรายวิชาและความสามารถในการกำกับดูแลชั้นเรียน

๔. การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัย ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์ ความสามารถในการสังเคราะห์ ความสามารถในการเขียนเอกสารทางวิชาการและความสามารถในการวิจัย

๕. การสร้างความร่วมมือกับชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการนำชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (๒๕๔๙) ได้กำหนดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ในสาระความรู้และสมรรถนะไว้ดังนี้

สาระความรู้ ประกอบด้วย

๑. ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน
๒. รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
๓. การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
๔. การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้
๕. การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนร่วม
๖. เทคนิค และวิทยาการจัดการเรียนรู้
๗. การใช้และการผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

๘. การจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

๙. การประเมินผลการเรียนรู้

สมรรถนะ ประกอบด้วย

๑. สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาค
๒. สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
๓. สามารถเลือกใช้พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
๔. สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล

ผู้เรียนจากการประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (๒๕๕๓, หน้า ๖๙ - ๗๕) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ว่าต่อไปควรมีการพัฒนา ดังนี้

๑. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้านอาเซียน
๒. การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับอาเซียน
๓. การสร้างเครือข่ายด้านการวิจัยในอาเซียน

สำนักวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา วิทยาลัยเชียงใหม่ (๒๕๕๓, หน้า ๔ -๖) กล่าวถึงสมรรถนะในงาน ประกอบไปด้วย ดังนี้

๑. การวางแผนการสอน
๒. กระบวนการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๓. การประเมินผลการเรียนการสอน
๔. การจัดทำรายงานผลการสอน
๕. การพัฒนาและบริหารหลักสูตร
๖. มาตรฐานการออกข้อสอบ
๗. การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา
๘. การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๕๑, หน้า ๑๘-๑๙) ได้จัดทำสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร
๒. ความสามารถในการเนื้อหาสาระที่สอน
๓. ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๔. ความสามารถการใช้และพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการ

เรียนรู้

๕. ความสามารถในการวัดผลและประเมินผล

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ประกอบด้วย ๖ สมรรถนะได้แก่ ๑) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตร ๒) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในการออกแบบการเรียนรู้ ๓) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ๔) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาสื่อ

เทคโนโลยีการเรียนรู้ ๕) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ ๖) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรารภณา โกวิทยางกูร (๒๕๕๘) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัยในจังหวัดลำปาง พบว่า

๑. ผลการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย สรุปผลใน ๒ มิติ ดังนี้

๑.๑. มิติด้านผลการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย พบว่า จากการทดสอบก่อนและหลังการอบรม ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีพัฒนาการของคะแนนเพิ่มขึ้นหลังจากอบรม สรุปได้ว่าหลังการอบรมครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพิ่มมากขึ้น

๑.๒. มิติด้านผลการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูผู้สอนระดับปฐมวัยพบว่าทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย หลังจากการอบรมครั้งที่ ๑ ครูมีทักษะตั้งแต่ระดับต่ำมากถึงระดับสูง และเมื่อมีการนิเทศ ให้คำแนะนำ และมีการอบรมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ ๒ เพื่อเติมเต็มอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากครูมีการพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีทักษะในระดับสูงถึงสูงมาก

๒. ความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูผู้สอนในระดับปฐมวัยสรุปใน ๒ ประเด็น คือ ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูผู้สอน พบว่าครูระดับปฐมวัยมีความเห็นด้วยต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ระดับมากในทุกประเด็น และความคิดเห็นต่อการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ จากการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ คือ

๒.๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และการประเมินก่อนเข้าร่วมโครงการพบว่า โดยทั่วไปก่อนเข้าร่วมโครงการของครูผู้สอนนั้นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินในระดับหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่พบว่าปัญหาในการดำเนินการสร้างแบบประเมินการเรียนรู้ว่าทำอย่างไรจึงจะได้แบบประเมินที่สามารถประเมินได้อย่างครอบคลุมและตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

๒.๒ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ/ความรู้มีความสามารถนำไปปฏิบัติจริง จากการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอน พบว่าการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ทำให้ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงจากการเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูผู้สอน ทำให้ได้รับองค์ความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติใช้จริงได้คือ การวัดและประเมินผลพัฒนาการของนักเรียนควรประเมินเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง และประเมินระดับปฐมวัยควรเป็นการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก และนอกจากนั้นต้องประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

๓. การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ จากการสนทนากลุ่ม เพื่อถอดความรู้ร่วมกัน ครูผู้สอนได้ให้ความเห็นว่าจากการได้ร่วมโครงการทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินในมิติที่ต่างจากเดิมคือ

๓.๑ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ อย่างแท้จริง

๓.๒ มีความเข้าใจ และมั่นใจในการสร้างเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย

๓.๓ มีความเข้าใจ และตระหนักเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริงมากยิ่งขึ้น

๓.๔ เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินการเรียนรู้